

А.Р. Мілянчик

ВИЗНАЧЕННЯ МАКСИМАЛЬНОЇ ЖОРСТКОСТІ ПРИ
ПРУЖНОМУ КОНТАКТУВАННІ МІЖ ЕЛЕМЕНТАМИ
ГОЛКОФРЕЗИ І ПОВЕРХНЕЮ ЗАСТИГЛОГО ПЕКУ358

В.І. Ящук, В.І. Іванчак

МОДЕЛЮВАННЯ ЗАДАЧ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ
ПРОЕКТАМИ В УМОВАХ РИЗИКУ ТА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ365

6. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ 371

І.Р. Набиванець

ЕТИМОЛОГІЯ ТА СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ "ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА"371

Л.П. Стеців

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА377

Н.М. Крупа

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ "КОНСЕРВАЦІЯ,
РЕКОНСТРУКЦІЯ ТА РЕСТАВРАЦІЯ САДОВО-ПАРКОВИХ
ОБ'ЄКТІВ" У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ383

О.П. Третяк

СУЧАСНІ ПЕРСОНАЛ-ТЕХНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....389

ДО ВІДОМА АВТОРІВ СТАТЕЙ 398

1. ЛІСОВЕ ТА САДОВО-ПАРКОВЕ ГОСПОДАРСТВО

УДК 630*[27+235.6]

Проф. В.П. Кучерявий, д-р с.-г. наук;

доц. Р.Б. Дудин, канд. с.-г. наук; асист. Т.М. Левусь – НЛТУ України, м. Львів

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРКУ ПЕРЕНІ У МІСТІ ВІНОГРАДОВІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено територію палацово-паркового комплексу площею близько 8 га. Розглянуто сучасний стан насаджень, встановлено видовий склад та висвітлено проблеми планувальної структури парку. Подеревною інвентаризацією обліковано 1490 дерев і нанесено на опорний план. Видова структура парку включає 40 видів і форм рослин. За результатами санітарної оцінки деревостану рекомендовано вирубати 265 дерев. Розроблено функціональне зонування території із виділенням чотирьох зон, влаштування дитячого майданчика, реконструкція доріжково-стежкової мережі та збагачення асортименту декоративних рослин введенням 36 нових видів.

Ключові слова: парк, палац, насадження, видовий склад, функціональне зонування, реконструкція.

Палацово-парковий комплекс барона Перені у м. Виноградів – одне з найбільш привабливих місць у цьому населеному пункті. Парк постійно використовується для відпочинку та розваг містян, а відреставрований палац – окраса парку – для відвідувань туристами та фотосесій. Два століття тому угорський граф Жігмунд Перені успадкував родинний маєток у Севлюші (нині – Виноградів). Саме на період життя барона Жігмунда припадає розквіт впливовості роду Перені, під його керівництвом до палацу було добудовано другий поверх у стилі бароко, розчищено і закладено парк на 12 га.

Палац графів Перені вважається одним із найстаріших на Закарпатті споруд такого типу. Будівля досить велика, масивна, прямокутна, двоповерхова. Наріжні чотирикутні вежі мають радше архітектурно-декоративне призначення, ніж оборонне [1]. Територія парку функціонально диференціювалася на три частини: парадний партер перед палацом, власне палац і парк за ним. Передпалацову площу було вирішено в регулярному стилі, що надало пейзажу деякої парадності та допомогло краще виділити архітектуру палацу і підкреслити його домінуюче положення.

У середині XIX ст., після смерті графа, через відсутність заможного і впливового власника парк поступово заростає. Власне періоди розквіту та занепаду супроводжують парк упродовж усієї 200-річної непростой його біографії. У XX ст., після 50-х років, парк називають іменем М. Горького, облаштовують, будують кінотеатр та атракціони. Також споруджується відкрита паркова естрада, танцювальний майданчик, дитяче кафе, клуб любителів природи. Нині в палаці розташовується управління освіти Виноградівської райдержадміністрації.

Таким чином, об'єкт досліджень – сучасна територія міського парку у Виноградіві, площею близько 8 га, що розташовується у південно-східній частині міста. Об'єкт утворений внаслідок об'єднання окремих частин, якими є: міський парк культури і відпочинку (площа 2,7 га, об'єкт ПЗФ, рішення ОВК

від 23.10.1984 р. № 253); парк культури і відпочинку (площа 4,0 га, об'єкт ПЗФ, рішення ОВК від 23.10.1984 р. № 253) і територія, що не входить до ПЗФ (площа близько 1,3 га). Ділянка вкрита деревно-чагарниковими насадженнями. Парк оточений малоповерховою житловою забудовою, вулицями Олени Гендери та Копанською (кол. Радянська). Територія почленована на зони з дитячими майданчиками, відкритими просторами та масивами насаджень. На окремих ділянках є впорядковані доріжки, освітлення, елементи благоустрою та малі архітектурні форми.

Методи досліджень. Використано загальноприйняті методи інвентаризації зелених насаджень [2], а також таксаційні методи визначення основних біометричних показників деревних рослин.

Результати досліджень. Загалом на досліджуваній території парку по деревною інвентаризацією обліковано 1490 дерев і нанесено на опорний план (рис., а), а також чагарники. Видова структура парку включає 40 видів і форм рослин. Зведену асортиментну відомість наведено у табл. 1. Серед деревної рослинності парку, яка значно переважає, найбільшу частку становлять такі види, як клен гостролистий, гірकोкаштан звичайний, ясен звичайний, клен польовий, липа дрібнолиста, айлант високий.

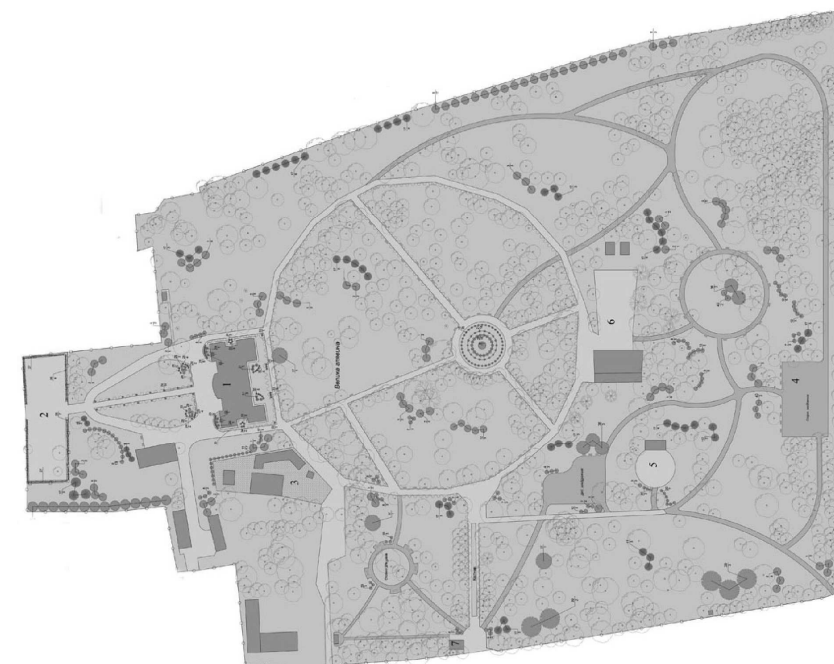
Порівнюючи видову структуру парку із матеріалами інвентаризації 1983 р., проведеною працівниками Львівської комплексної архітектурно-реставраційної майстерні [3], можна стверджувати, що за 30 років кількість видів дерев і чагарників у парку дещо змінилася – від 38 у 1983 р. до 40 у 2013 р. Зникли такі види як терен, клен татарський, тсуга канадська, вільха чорна, бруслина бородавчаста, платан західний. Натомість з'явилися граб звичайний, шовковиця біла, горіх грецький, дуб червоний, гібіскус сірійський та інші.

Табл. 1. Перелік деревних рослин парку Перені

№ з/п	Назва виду	К-ть шт.	№ з/п	Назва виду	К-ть шт.
1	<i>Acer campestre</i> L.	180	21	<i>Hydrangea paniculata</i> Sieb.	5
2	<i>Acer negundo</i> L.	34	22	<i>Juglans regia</i> L.	12
3	<i>Acer platanoides</i> L.	234	23	<i>Larix decidua</i> Mill.	5
4	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	5	24	<i>Morus alba</i> L.	1
5	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	201	25	<i>Pinus nigra</i> Arn.	16
6	<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle	105	26	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> L.	6
7	<i>Buxus sempervirens</i> L.	2	27	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb.	6
8	<i>Betula pendula</i> Roth.	2	28	<i>Prunus serrulata</i> Lindl.	2
9	<i>Carpinus betulus</i> L.	101	29	<i>Quercus robur</i> L.	28
10	<i>Catalpa bignonioides</i> Walt.	61	30	<i>Quercus rubra</i> L.	2
11	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench.	12	31	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	21
12	<i>Celtis occidentalis</i> L.	11	32	<i>Rubus caesius</i> L.	7
13	<i>Corylus avellana</i> L.		33	<i>Syringa vulgaris</i> L.	2
14	<i>Fagus sylvatica</i> L.	1	34	<i>Salix matsudana</i> 'Tortuosa'	3
15	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	200	35	<i>Sorbus torminalis</i> (L.) Crantz.	8
16	<i>Ginkgo biloba</i> L.	1	36	<i>Swida alba</i> (L.) Opiz.	1
17	<i>Gleditschia triacanthos</i> L.	55	37	<i>Thuja occidentalis</i> L.	1
18	<i>Gymnocladus dioica</i> (L.) C. Koch	7	38	<i>Tilia cordata</i> Mill.	110
19	<i>Hedera helix</i> L.	15	39	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	17
20	<i>Hibiscus syriacus</i> L.	16	40	<i>Ulmus scabra</i> L.	52

б) генеральний план

а) опорний план

Рис. Графічні матеріали проекту реконструкції парку Перені

За результатами санітарної оцінки деревостану рекомендується вирубати 265 дерев, які переважно є сухостійними або знаходяться на грані відмирання.

Значна територія парку зайнята монотонними одновидовими посадками з гіркогокаштана, айланту високого з домішкою катальпи бігніонієподібної. З причин нестачі вологи, катальпи знаходяться у стані відмирання і суховершинять, втрачаючи декоративність. Загалом парк потребує кардинальної заміни окремих видів рослин у зв'язку із зміною режиму вологозабезпечення. Покращити ситуацію зможуть декоративні рослини, які є посухостійкими, наприклад представники бобових, що здатні також покращувати структуру ґрунту та збагачувати його азотом.

Виходячи із положень концепції ландшафтного облаштування території парку, передусім варто починати із функціонального зонування, яке дасть змогу оптимально розподілити відвідувачів на території відповідно до різних видів відпочинку.

Проектними пропозиціями передбачено таке функціональне зонування:

- зона тихого відпочинку (2,3092 га). Розташовується у місцях, де на лавах та малих архітектурних формах створюються затишні куточки для відпочинку;
- зона активного відпочинку (1,3259 га) займає ділянки, на яких розташовані ігрові майданчики – дитячий та спортивний;
- господарська зона (0,0193 га) – відокремлена територія, на якій концентруються господарські будівлі і споруди;
- прогулянкова зона (4,3456 га) займає більшість території парку і розташовується вздовж основних прогулянкових алей (як наявних, так і проєктованих).

За функціональним призначенням цей об'єкт передбачається як парк культури та відпочинку. Планується перенести від палацу в більш затишне місце спортивний майданчик із сучасними тренажерами, який нині вже існує; тут також знаходиться літня естрада і танцювальний майданчик, які потребують незначного косметичного ремонту. Доповнити інфраструктуру парку пропонується сучасним дитячим майданчиком та місцями для гри в настільні ігри (шахи, шашки тощо).

З метою раціонального використання території та впорядкування руху пішоходів передбачено реконструкцію доріжково-стежкової мережі (рис., б). На наявних доріжках пропонується замінити асфальтове покриття на плиткове або бруківку. Водночас по маршрутах стихійних стежок пропонується доріжки із м'яким покриттям. Загалом нова мережа доріжок дасть змогу розвантажити парк, розподіливши потоки відпочивальників по всій території.

На доріжках парку, які найбільше використовуються, та поблизу майданчиків пропонується встановити сучасні паркові лави, яких сьогодні бракує. З північного боку парку планується облаштувати автостоянку, оскільки палац на сьогодні є адміністративною спорудою і в робочі дні приймає багато відвідувачів. По периметру стоянки влаштовуємо живопліт із бирючини звичайної. Також орнамент із низько стриженого самшиту вічнозеленого пропонується влаштувати навпроти входу в палац.

Асортимент рослин передбачено збагатити завдяки посухостійким декоративним рослинам, які також покращать структуру ґрунту: скумпія шкіряста, "золотий дощ" звичайний, карагана дерев'яниста, аморфа чагарникова, ірга

круглолиста, жимолость звичайна та інші. Зимовий аспект парку забезпечать вічнозелені види: ялівці звичайний та козацький, ялиця одноколірна, сосни Банкса та гірська, кипарисовик Лавсона, декоративні форми тису ягідного. Із екзотичних рослин пропонуються бундук канадський, гінґо дволопатево, платан західний та бузок угорський. Загалом у склад насаджень пропонується ввести 36 нових видів дерев і чагарників. Зведений асортимент подано у табл. 2.

Табл. 2. Асортимент рекомендованих рослин

№ з/п	Назва виду	К-ть шт.	№ з/п	Назва виду	К-ть шт.
1	<i>Cotinus coggygria</i>	35	21	<i>Spiraea japonica</i>	18
2	<i>Rhus typhina</i>	20	22	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	2
3	<i>Laburnum anagyroides</i>	12	23	<i>Juniperus communis</i> 'Arnold'	2
4	<i>Cytisus scoparius</i>	6	24	<i>Thuja occ.</i> 'Golden Globe'	20
5	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	23	25	<i>Juniperus</i> 'Tamariscifolia'	16
6	<i>Caragana arborescens</i>	18	26	<i>Thuja plicata</i> 'Justinka'	13
7	<i>Amorfa fruticosa</i>	14	27	<i>Ligustrum vulgare</i>	280
8	<i>Amelanchier ovalis</i>	18	28	<i>Chamaecyparis</i> 'Columnaris'	6
9	<i>Berberis vulgaris</i>	5	29	<i>Pinus nigra</i> 'Spielberg'	2
10	<i>Fraxinus ornus</i>	14	30	<i>Buxus sempervirens</i>	384
11	<i>Lonicera xylosteum</i>	17	31	<i>Taxus media</i> 'Hickii'	6
12	<i>Ptelea trifoliata</i>	10	32	<i>Taxus baccata</i> 'Summergold'	10
13	<i>Symphoricarpos albus</i>	15	33	<i>Taxus baccata</i> 'Fastigiata'	14
14	<i>Hosta hybrida</i>	148	34	<i>Taxus baccata</i> 'Elegantissima'	4
15	<i>Abies concolor</i>	48	35	<i>Hydrangea paniculata</i>	12
16	<i>Juniperus sabina</i>	35	36	<i>Stachis lucida</i>	320
17	<i>Pinus banksiana</i>	40	37	<i>Gymnocladus dioica</i>	3
18	<i>Pinus mugo</i>	5	38	<i>Gynkgo biloba</i>	5
19	<i>Hedera helix</i>	10	39	<i>Platanus occidentalis</i>	5
20	<i>Berberis thunbergii</i>	34	40	<i>Syringa josikaea</i>	5

Крім дерев і чагарників, проєктом передбачено садіння багаторічних трав'яних рослин: різні сорти хости гібридної та стахісу блискучого.

Висновок. Дослідженнями встановлено, що на сьогодні у парку Перені зростає 40 видів дерев і чагарників. Проєктом реконструкції передбачено функціональне зонування території із виділенням чотирьох зон, влаштування дитячого майданчика, реконструкцію доріжково-стежкової мережі та збагачення асортименту декоративних рослин введенням 36 нових видів. Це дасть змогу покращити якість відпочинку в парку та пристосувати його до нових умов експлуатації.

Література

1. Кучерявий В.П. Структура і динаміка паркових фітоценозів Заходу України : монографія / В.П. Кучерявий, Р.Б. Дудин. – Львів : Компанія "Манускрипт", 2013. – 192 с.
2. Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 226 від 24.12.2001 "Про затвердження Інструкції з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України".
3. Могитич І. Проєкт реконструкції парку палацу Перені в м. Виноградіві Закарпатської області / І. Могитич, І. Ковалишин, Я. Кушнір, І. Грицак. – Львів : Вид-во "Укрзахідпроектреставрація". – 1983. – Ч. I, т. 1-1. – 128 с.

Кучерявый В.А., Дудын Р.Б., Левусь Т.М. Теоретические аспекты реконструкции парка Перени в городе Виноградове Закарпатской области

Исследована территория дворцово-паркового комплекса площадью около 8 га. Рассмотрено современное состояние насаждений, установлен видовой состав и освещены проблемы планировочной структуры парка. Подеревной инвентаризацией было учтено 1490 деревьев и нанесено на опорный план. Видовая структура парка включает 40 видов и форм растений. По результатам санитарной оценки древостоя рекомендовано вырубить 265 деревьев. Разработано функциональное зонирование территории с выделением четырех зон, устройство детской площадки, реконструкция дорожно-тропичной сети и обогащение ассортимента декоративных растений введением 36 новых видов.

Ключевые слова: парк, дворец, насаждение, видовой состав, функциональное зонирование, реконструкция.

Kucheryavy V.P., Dudyn R.B., Levus T.M. Some Theoretical Aspects of the Reconstruction of Pereni park in Vinogradov (Zakarpattia region)

The area of the palace and park complex area of about 8 hectares is explored. The current state of the plantations and the species composition are studied. The problems of the urban design of the park are highlighted. 1,490 trees are counted and deposited on a support plan by an inventory. The specific structure of the park includes 40 species and plant forms. As a result of stand health assessment it is recommended to cut down 265 trees. The functional zoning defined the four zones, installation of a playground, reconstruction of a road network and enrichment the range of ornamentals introduction of 36 new species.

Key words: park, palace, plants, species composition, functional zoning, reconstruction.

УДК 581.9(477.8) Проф. В.М. Черняк, д-р біол. наук – Білоцерківський НАУ

НАУКОВІ ОСНОВИ ЛІСОІНТРОДУКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВОЛИНО-ПОДІЛЛІ У КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

На території Волино-Поділля за 450-500 років інтродуковано та оптимізовано 781 вид з генетично споріднених шести флористичних областей: Циркумбореальної, Східноазійської, Атлантико-Північноамериканської, Скелястих гір, Середземноморської, Ірано-Туранської. Рациональному використанню сучасної культивованої дендрофлори району дослідження необхідно надати цілеспрямованого напрямку, а саме в лісовому господарстві. Регіон вельми насичений інтродукованими видами деревних хвойних рослин, зокрема: модрина європейської, сибірської, японської – 13162 га, псевдосуги Мензиса – 384,4 га; листяних – 187,3 га. Оптимізація лісових культурфітоценозів Волино-Поділля перспективними інтродуцентами можлива лише тоді, коли вони мають переваги за аборигенними видами у швидкості росту, стійкості до ураження хворобами і пошкодження шкідниками, якості деревини та іншими виробничими параметрами. Дослідженнями встановлено, що на Волино-Поділлі виявлено та підібрано цінний генофонд інтродуцентів для створення і використання лісових культур. Також необхідно вводити нові інтродуковані культури, які довели свою перспективність у ботанічних садах, лісових дендраріях, лісових культурах.

Ключові слова: лісове господарство, дерева, кущі, сосна, модрина, псевдотсуга, дуб.

Україна на сьогодні є однією із флористично найбагатших країн помірного поясу Європи. У природній флорі України налічується 4523 види судинних рослин [23], зокрема в регіоні Волино-Поділля – 1893 види [1]. Для порівняння у флорі Франції – 4500, Болгарії – 3560, Румунії – 3500, Чехії – 3100, Німеччини – 2667 видів судинних рослин [30]. У природній дендрофлорі України

налічується 504 види дерев і кущів, на Волино-Поділлі – 120 видів [1]. За час інтродукції – від трипільських часів, в античний період, Середньовіччя, в новоісторичні часи й до наших днів, було інтродуковано 2491 вид та 715 форм і культиварів дерев, кущів та ліан. Разом із видами природної дендрофлори України це становить 3710 таксонів, форм, культиварів та сортів.

На території Волино-Поділля за тривалий період інтродукції та акліматизації з найдавніших часів до наших днів інтродуковано 781 вид. Разом із видами природної дендрофлори Волино-Поділля це становить 902 видових таксонів [26, 27]. Інтродукція рослин – один із важливих компонентів людської діяльності й істотне джерело прогресу національного господарства. Історія формування осередків культивованої дендрофлори на Волино-Поділлі налічує близько 500 років.

У нашій країні широкого розвитку набули різні підходи до підбору вихідного матеріалу та оцінки результатів інтродукції. Сюди належать: порівняльний аналіз кліматичних і еколого-географічних умов природного ареалу рослин і місць запланованого інтродукційного випробування, еколого-історичний аналіз, флорогенетичний і культурно-історичний, метод родових комплексів, числова оцінка результатів інтродукції [13-20]. У зв'язку з розвитком популяційних досліджень починають набувати значення праці, пов'язані з підбором вихідного матеріалу на рівні популяцій.

В інтродукції деревних рослин на території Волино-Поділля, насамперед, ми маємо справу з видами таких генетично споріднених флористичних областей як Циркумбореальна, Східноазійська, Атлантико-Північноамериканська, Скелястих гір, Середземноморська, Ірано-Туранська. На Волино-Поділлі із названих вище областей інтродуковано 77,6 % видового складу дерев, кущів, які є у колекціях, озелененні, лісових культурах. Інтродукційна робота нерозривно пов'язана з проблемою "організм – середовище", яка вирішується першочергово на макроеволюційному, а потім – мікроеволюційному рівнях. Відповідно до цього, здійснюється підхід до розв'язання завдань з використання та збагачення шляхом інтродукції генетичних ресурсів найперспективніших деревних порід.

Регіон Волино-Поділля у сучасних межах, прийнятих за К.І. Гренчуком [4-7], В.Г. Бондарчуком [2], П.Н. Цисем [24-25], Ю.Л. Грубріним [8] характеризується малою кількістю хвойних в їхньому природному флористичному складі. На Волино-Поділлі поширені представники родів *Juniperus* L., *Larix* Mill., *Picea* A. Dietr., *Pinus* L., *Ephedra* L. Із загальної кількості хвойних (181 вид), інтродукованих в Україні, на Волино-Поділлі зростає 89 видів.

Проблема інтродукції рослин значною мірою є екологічною проблемою. Екологічна оцінка необхідна для визначення шляхів інтродукції рослин на основі їх вимог до умов існування. Але вивчення цих умов ще не повністю визначає екологічні вимоги рослин, їх амплітуду. Ці вимоги формувалися у процесі історичного розвитку рослин, а тому не екологічний, а еколого-історичний аналіз дає змогу встановити шляхи складання спадкової основи рослин як вимоги рослин до умов існування та встановити шляхи його інтродукції.

До історичного аналізу в такому розумінні інтродуктори звертаються в тих випадках, коли виникає необхідність пояснити неадекватність реакції інтро-